70 lat działalności na rzecz środowiska farmaceutycznego na Śląsku

Grażyna Janikowska^{1,2}, Kazimiera Klementys², Dionizy Moska², Mariola Chudzik^{2,3}, Piotr Klima^{2,4}, Małgorzata Dołowy^{1,2}, Piotr Brukiewicz², Lucyna Bułaś^{2,5}

¹Zakład Chemii Analitycznej, Wydział Nauk Farmaceutycznych w Sosnowcu, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach, Polska

²Oddział PTFarm w Katowicach, Polska

³Sosnowiecki Szpital Miejski w Sosnowcu, Polska

⁴Apteka Świętego Mikołaja w Raciborzu, Polska

⁵Katedra i Zakład Technologii Postaci Leku, Wydział Nauk Farmaceutycznych w Sosnowcu, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach, Polska

Farmacja Polska, ISSN 0014-8261 (print); ISSN 2544-8552 (on-line)

Adres do korespondencji

Grażyna Janikowska, Zakład Chemii Analitycznej, Wydział Nauk Farmaceutycznych w Sosnowcu, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach, ul. Jagiellońska 4, 41-200 Sosnowiec;
e-mail: gjanikowska@sum.edu.pl

Źródła finansowania

Nie wskazano źródeł finansowania.

Konflikt interesów

Nie istnieje konflikt interesów.

Otrzymano: 2021.04.23

Zaakceptowano: 2021.06.10

Opublikowano on-line: 2021.06.14

DOI

10.32383/farmpol/138769

ORCID

Grażyna Janikowska

(ORCID id: 0000-0002-2839-174X)

Kazimiera Klementys (ORCID id: 0000-0003-1698-9274)

Dionizy Moska (ORCID id: 0000-0003-1123-6097)

Mariola Chudzik (ORCID id: 0000-0002-9739-4813)

Piotr Klima (ORCID id: 0000-0002-7256-9023)

Małgorzata Dołowy (ORCID id: 0000-0003-0425-5468)

Piotr Brukiewicz (ORCID id: 0000-0001-6044-1041)

Lucyna Bułaś (ORCID id: 0000-0002-6479-3455)

Copyright

© Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne

To jest artykuł o otwartym dostępie,

na licencji CC BY NC

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

70 years of activity for the pharmaceutical community in Silesia

The social activity of Silesian pharmacists for the community has always been associated with the need to create branches, scientific and professional associations.

In 1947 the Polish Pharmaceutical Society (PTFarm) was founded in Warsaw and the following year a branch in Cracow. This branch also included the territory of Silesia, thus the pharmaceutical community of this region became its active members. The branch of PTFarm in Silesia was established on February 11, 1951, in Katowice. In the years 1951–1991, it was the only pharmaceutical organization, which took care of the scientific and professional development of pharmacists, as well as a meeting place and exchange of ideas. Members of the Katowice Branch of PTFarm through persevering many years of efforts influenced the establishment of the Pharmaceutical Faculty at the Silesian Medical Academy in 1971. Successive presidents were actively cooperating with scientists from this faculty continuing the statutory activities of the Society related to the development of pharmaceutical sciences.

One of the directions in the years 1976–1992, activities of the president Dionizy Moska was the intensified action of the History of Pharmacy Section. In 1982, a Senior Club was formed as a part of the Katowice PTFarm Branch, which organizes scientific and social meetings to this day. During the years 1992–2004 president Piotr Klima expanded the social activities of the touristic and religious events, cooperation with the newly created District Pharmacists Chamber in Katowice, as well as the organization of pharmaceutical and medical fairs and graduate meetings.

The years 2004–2017, of which the president was Kazimiera Klementys, were associated with close cooperation with the College of Postgraduate Education Study at the Faculty of Pharmacy of Medical University of Silesia and with the Silesian Pharmaceutical Chamber in the field of organization of continuous education of pharmacists. Moreover, the PTFarm Katowice started organizing the educational conferences for 6th-year students of pharmacy and teamed up with the Silesian Branch of the Polish Dermatological Society.

The years 2017–2021 conducted by the president Grażyna Janikowska brought new challenges in the conferences organization for the pharmacists, who were during specialization course. The activities started by predecessors were continued. The Young Pharmacy Sosnowiec students take part in most projects and closely cooperation with the Katowice PTFarm Branch. The world pandemic has forced the organization of scientific and training conferences online. Summarizing, all the discussed directions of the 70-year activity of the Katowice Branch of PTFarm were significantly influenced by historical, social, legal, economic and epidemiological changes.

Keywords: Polish Pharmaceutical Society, PTFarm, Katowice Branch, history, activities.

© Farm Pol, 2021, 77 (5): 297–312

Społeczna działalność farmaceutów na rzecz naukowo-szkoleniowego rozwoju środowiska farmaceutycznego na Śląsku wywodzi się z tradycji polskich dziewiętnastowiecznych stowarzyszeń farmaceutycznych, powstałych w wielu ośrodkach uniwersyteckich. W Wilnie już w 1819 r. przy Towarzystwie Lekarskim Wileńskim powołano Naukową Sekcję Farmaceutyczną, która działała pod nazwą Wydział Farmaceutyczny. We Lwowie w 1868 r. powstało Towarzystwo Aptekarskie, a pod koniec XIX w. również Młodzieżowe Towarzystwo Farmaceutyczne. W 1872 r. powołano Warszawskie Towarzystwo Farmaceutyczne, a w Krakowie utworzono Towarzystwo Młodzieży Aptekarskiej i Galicyjskie Towarzystwo Farmaceutyczne „Unitas”. Celem działalności tych towarzystw było popularyzowanie wiedzy farmaceutyczno-medycznej poprzez wydawanie m.in. fachowych czasopism oraz dostarczanie niezbędnej wiedzy zawodowej farmaceutom, a także organizowanie spotkań umożliwiających wymianę poglądów [1–4].

W niepodległej Polsce jako pierwszy powstał Związek Zawodowy Farmaceutów Pracowników Rzeczypospolitej Polskiej (1918 r.), mający zasięg ogólnopolski i zajmujący się sprawami ekonomicznymi i bytowymi farmaceutów. Rok później z inicjatywy Warszawskiego Towarzystwa Farmaceutycznego powstało Polskie Powszechne Towarzystwo Farmaceutyczne (PPTF, 1919 r.), zrzeszające właścicieli aptek i zajmujące się sprawami

zawodowymi aptekarzy. Natomiast powstałe w Warszawie Towarzystwo Popierania Nauk Farmaceutycznych „Lechicja” (1922 r.) zajęło się również stroną naukową zawodu i propagowaniem wiedzy farmaceutycznej w wydawanych „Rocznikach Farmacji” [1, 2].

W 1921 r. w Katowicach powstało Towarzystwo Aptekarzy Polaków na Śląsku, którego założycielami byli farmaceuci: Michał Wolski, Kazimierz Burzyński, Franciszek Krause, Edmund Andrzejewski i Walenty Sojka. Pierwszym prezesem Towarzystwa (1921–1922) był Michał Wolski – farmaceuta, polski szlachcic, który studiował farmację w Lipsku (dyplom w 1886 r.). Po studiach prowadził własną aptekę w Berlinie, gdzie poznał Wojciecha Korfantego i pod jego wpływem w 1902 r. osiedlił się na Rozbarku koło Bytomia. Władze pruskie nie wydawały koncesji na prowadzenie aptek farmaceutom pochodzenia polskiego, tak więc Wolski, tak jak i inni polscy farmaceuci, prowadził drogerię („Św. Barbary” w Bytomiu, a później również w Zabrze). Kolejny był także współwłaścicielem hurtowni drogeryjnej i zakładów przemysłowych. Z dochodów tych przedsiębiorstw zakupił w Bytomiu dom przeznaczony na spotkania farmaceutów, a także członków towarzystw i związków polskich, których był aktywnym działaczem, m.in. Towarzystwa Gimnastycznego na Śląsku, Towarzystwa Kasyno, Polskiego Związku Drogistów oraz Towarzystwa Przemysłowców i Handlowców Polskich, a także Polskiej Organizacji Wojskowej. W czasie powstań śląskich utrzymywał w swoich drogeriach punkty sanitarne, przechowywał broń i ważne dokumenty. W 1922 r. po podziale Śląska pomiędzy Niemcy i Polskę przeniósł się do Katowic. Zmarł w tym samym roku, a pośmiertnie został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu „Polonia Restituta” [5–7].

W 1923 r. (11 lutego) polscy farmaceuci zatrudnieni w aptekach Górnego Śląska założyli związek pracowniczy. W 1924 r. Towarzystwo Aptekarzy Polaków na Śląsku zostało przekształcone przez jego członków farmaceutów-aptekarzy w nowe stowarzyszenie – Ogólny Związek Aptekarzy Województwa Śląskiego. Członkami zarządu zostali: Walenty Sojka – prezes, Seweryn Pluciński – wiceprezes, Jan Zagórski – sekretarz i Augustyn Hiller – skarbnik. Towarzystwo przystąpiło do PPTF. Prezesami Oddziału Górnośląskiego byli w kolejnych piętnastu latach aptekarze Walenty Sojka i Mieczysław Soliński. Na zebraniach członków Towarzystwa dyskutowano o przyszłości aptek śląskich po wygaśnięciu umowy genewskiej, analizowano ustrój województwa śląskiego, omawiano etykę zawodową i czynności retaksacyjne [8].

Na przełomie lat dwudziestych i trzydziestych okresu międzywojennego farmaceuci, absolwenci

Uniwersytetu Wileńskiego, członkowie Towarzystwa Popierania Nauk Farmaceutycznych w Warszawie dążyli do utworzenia na polskich uniwersytetach wydziałów farmaceutycznych. Dzięki staraniom profesorów Władysława Mazurkiewicza i Bronisława Koskowskiego w 1926 r. powołano pierwszy w Polsce Wydział Farmaceutyczny na Uniwersytecie Warszawskim. Natomiast kształcenie farmaceutów na Uniwersytecie Jagiellońskim odbywało się na Oddziale Farmaceutycznym Wydziału Lekarskiego [1, 2, 4, 9]. Dzięki powstałemu oddziałowi Towarzystwa Popierania Nauk Farmaceutycznych, którego celem było zgodnie ze statutem „popieranie znajomości i rozwoju nauki polskiej w zakresie farmacji”, można było doposażyć pracownie i laboratoria studenckie. Fundusze Towarzystwa pochodziły z darowizn krakowskich, śląskich i zagłębiowskich oraz częstochowskich farmaceutów-aptekarzy [9].

Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w tym czasie zajmowano się przede wszystkim sprawami działalności zawodowej aptekarzy i farmaceutów. Aptekarze śląscy uczestniczyli w zjazdach PPTF, wygłaszając w czasie ich trwania referaty dotyczące spraw prawno-zawodowych oraz narodowościowych. Z okazji 60-lecia Towarzystwa Aptekarskiego we Lwowie śląscy farmaceuci Jan Boziewicz i Antoni Knechtel zostali odznaczeni jubileuszowym medalem. Zarząd Związku Aptekarzy Śląskich należał do Towarzystwa Popierania Nauk Farmaceutycznych w Krakowie, a na zebraniach naukowo-szkoleniowych śląskich farmaceutów wykłady naukowe wygłaszali profesorowie Uniwersytetu Jagiellońskiego [5, 9].

W 1935 r. w Katowicach odbył się Walny Zjazd Delegatów PPTF, gdzie omawiano sprawy przyszłości aptekarstwa, listy leków dla drogerii, organizację izb aptekarskich, działalność naukową farmaceutów oraz ich służbę publiczną i państwową. Wraz z wybuchem II wojny światowej Górnośląski Oddział PPTF zakończył swoją działalność.

W lipcu 1947 r. został zatwierdzony statut Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego (PTFarm), a 30 listopada tego roku w Sali Kolumnowej Uniwersytetu Warszawskiego odbyła się uroczystość rozpoczynająca działalność Towarzystwa. Powstało ono na kanwie Towarzystwa Przyjaciół Wydziałów i Oddziałów Farmaceutycznych prowadzonego przez ponad dwadzieścia lat przez prof. Bronisława Koskowskiego [1, 2, 9, 10]. W październiku 1947 r. Zarząd Główny PTFarm zwrócił się do dziekana Wydziału Farmaceutycznego w Krakowie z prośbą o utworzenie Oddziału Krakowskiego jako jedynej organizacji naukowej „jednoczącej wszystkich członków zawodu farmaceutycznego”. Działające pod przewodnictwem profesora Tadeusza Estreichera Krakowskie

Towarzystwo Popierania Nauk Farmaceutycznych zostało w 1948 r. przemianowane na Krakowski Oddział Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego [9–12]. Oddział objął zasięgiem tereny okręgowych izb aptekarskich w Krakowie, Rzeszowie i Katowicach. W skład Zarządu Oddziału weszli prof. Marek Gatty-Kostyal – prezes, mgr Waclaw Makiello (z Katowic) – wiceprezes, dr Wojciech Roeske – sekretarz, mgr Wincenty Sawicki – skarbnik oraz członkowie zarządu: mgr Florian Jankowiak (z Katowic) i mgr Ferdynand Lipczyński (z Rzeszowa). W Komisji Rewizyjnej zasiadali dr Zygmunt Fuchs, mgr Jan Twardowski, mgr Edward Rachwał, mgr Stanisław Opala i mgr Leszek Krówczyński [9, 13]. Oddział Krakowski w ramach swojej działalności naukowej zorganizował w Katowicach kilka zebrań, na których wykłady prezentowali profesorowie Wydziału Farmaceutycznego z Krakowa. Poruszano zagadnienia dotyczące preparatyki galenowej, farmakologii i farmakognozji. Na 568 członków Oddziału Krakowskiego aż 115 pochodziło z terenu Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego. Z inicjatywy mgr Waclawa Makielly, podczas zebrania naukowego 11 lutego 1951 r. w Katowicach przy ul. Słowackiego 24, w obecności prezesa Oddziału Krakowskiego prof. dr. hab. Marka Gatty-Kostyala i 46 farmaceutów – członków PTFarm, powołano Oddział Katowicki Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, który terytorialnie objął Śląsk i Zagłębie Dąbrowskie, a teren Opolszczyzny – do momentu powołania Oddziału Opolskiego PTFarm (31 grudnia 1956 r.) [10, 13].

Kierunki działalności Oddziału Katowickiego PTFarm w latach 1951–1976

W styczniu 1951 r. na podstawie ustawy o przejęciu aptek na własność państwa zlikwidowano apteki prywatne oraz struktury izb aptekarskich, a w lutym utworzono Oddział PTFarm w Katowicach [5, 13]. Była to wtedy jedyna organizacja reprezentująca środowisko farmaceutyczne. Prezesem został mgr Waclaw Makiello, nadzorujący prace Oddziału do marca 1953 r., wiceprezesem – mgr Marian Caputa, sekretarzem – mgr Wiesław Choraży, skarbnikiem – mgr Ryszard Chiciński, członkami zarządu – mgr Elżbieta Nowakowa i mgr Florian Jankowiak. W okresie pierwszej kadencji Zarządu Oddziału zorganizowano 17 posiedzeń, podczas których omawiano zasady organizacji i tematykę szkoleń dokształcających farmaceutów. Powstałe towarzystwo naukowe organizowało pierwsze odczyty naukowe w celu poszerzenia wiedzy farmaceutów pracujących w państwowych aptekach na terenie województwa katowickiego

oraz brało aktywny udział w przygotowaniach Zjazdu Naukowego PTFarm w Poznaniu w 1952 r. [13].

Druga kadencja Zarządu przypadła na okres od marca 1953 do marca 1954 r. W tym czasie funkcje prezesa pełnił mgr Zbigniew Jaślar, wiceprezesem był mgr Jan Macherski, sekretarzem mgr Wiesław Chorąży, skarbnikiem mgr Edmund Słodkowski. Wiodącą tematyką dziewięciu posiedzeń Zarządu były: zmiana sposobu nauczania studentów farmacji, w tym nowelizacja programu studiów farmaceutycznych, organizacja praktyk aptecznych oraz dalsze dokształcanie farmaceutów. Farmaceuci w tym okresie mogli uczestniczyć w 12 prelekcjach naukowych. Mgr Zbigniew Jaślar 20 marca 1954 r., na zebraniu sprawozdawczo-wyborczym, ponownie został wybrany prezesem Oddziału Katowickiego PTFarm III kadencji. Pozostałe osoby wchodzące w skład Zarządu to mgr Anna Kulinić – wiceprezes, mgr Wiesław Chorąży sekretarz oraz mgr Edward Łukaszewicz – skarbnik. W tym okresie utworzono sekcję odczytową, organizacyjną i propagandową, która zajmowała się przesyłaniem informacji do „Farmacji Polskiej”. Kontynuowano dokształcanie farmaceutów oraz organizowano kursy dla kierowników aptek. Tematyka szkoleń została poszerzona o zagadnienia związane z ekonomią i organizacją pracy w aptece oraz kształceniem przyszłych farmaceutów. W czasie trwania kadencji odbyło się 19 zebrań naukowo-szkoleniowych oraz 19 zebrań zarządu.

Mgr Zbigniew Jaślar był również prezesem w czasie IV kadencji, czyli w latach 1956–1958. Nie sposób wymienić wszystkich osób zaangażowanych w pracę oddziału. Podczas czwartej kadencji funkcję wiceprezesa pełnił mgr Wiesław Chorąży, sekretarza – mgr Tadeusz Kosmala, skarbnika – Edward Łukaszewicz. Podczas siedemnastu posiedzeń zarządu oraz siedmiu zebrań naukowych omawiano aktualne problemy środowiska farmaceutów, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień zgłaszanych z aptek szpitalnych. Nawiązano współpracę z Polskim Towarzystwem Lekarskim, rozpoczęto wydawanie Biuletynu Informacyjnego, który zawierał programy odczytów oraz sprawozdania z odczytów naukowo-szkoleniowych [5, 13]. Zaangażowanie członków zarządu przekonało ówczesne władze województwa do podjęcia w 1958 r. Uchwały nr 9/58 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach dotyczącej konieczności powstania Wydziału Farmaceutycznego.

Na Walnym Zebraniu Sprawozdawczo-Wyborczym 14 września 1958 r. wybrano, kolejny, V Zarząd Oddziału PTFarm w Katowicach, którego prezesem została mgr Anna Kulinić, pełniąc tę funkcję przez dwie kadencje (V i VI), do czerwca 1962 r. W tym okresie odbyło się 40 posiedzeń

zarządu oraz 35 zebrań naukowych. Nawiązano kontakty z Towarzystwem Pediatrycznym, Okulistycznym, Dermatologicznym, Urologicznym i Ginekologicznym oraz zawiano współpracę z Katowickim Zarządem Aptek, pracodawcą większości farmaceutów pracujących w województwie katowickim.

W 15. rocznicę powstania Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, Katowicki Oddział PTFarm zorganizował ogólnopolską konferencję naukową nt. sporządzania leku jałowego w aptece. Konferencja została zorganizowana przy współudziale Zespołu Sekcji Aptek Szpitalnych. Przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego był mgr Jerzy Firyn.

W czerwcu 1962 r. ukonstytuował się nowy zarząd VII kadencji. Prezesem został dr n. farm. Wiesław Chorąży, który pełnił tę funkcję przez trzy kadencje (VII, VIII, IX), do kwietnia 1970 r., w czasie których Zarząd Oddziału zorganizował 78 zebrań naukowych. Prowadzono systematyczne szkolenia farmaceutów, zainicjowano szkolenia studentów IV roku medycyny w wytypowanych aptekach. Ponadto, powstały kolejne sekcje naukowe oraz koła terenowe. W 1965 r. powstało Koło w Bytomiu, któremu przewodniczył mgr Roman Kołodziejczyk oraz w Gliwicach, gdzie przewodniczącym był dr Tadeusz Burchaciński, natomiast w 1966 r. utworzono Koło w Bielsku Białej z inicjatywy mgr Genowefy Feret, mgr. Tadeusza Fereta i mgr Wandy Józefowicz. Prezesami Koła w Bielsku-Białej byli kolejno: mgr Halina Stanisławska, mgr Krystyna Marzec, mgr Halina Gosławska. Pozostałe koła założyli: mgr Adam Szulc w 1966 r. w Rybniku, mgr Antoni Sopicki w 1971 r. w Chorzowie i doc. Bożena Pasich w 1974 r. w Sosnowcu.

W latach sześćdziesiątych XX w. Zarząd Oddziału z większym zaangażowaniem włączył się w działalność mającą na celu utworzenie Wydziału Farmaceutycznego Śląskiej Akademii Medycznej (ŚIAM). W październiku 1963 r. prezes PTFarm dr Wiesław Chorąży aktywnie uczestniczył w obradach Wojewódzkiego Zespołu Farmaceutycznego, uzasadniając konieczność utworzenia Wydziału Farmaceutycznego. Natomiast w marcu 1964 r. Oddział Katowicki PTFarm oraz Związek Zawodowy Pracowników Służby Zdrowia, w porozumieniu z Rektorem ŚIAM i władzami wojewódzkimi, wystosowali wspólne pismo do ministra zdrowia, w którym motywowano potrzebę utworzenia Wydziału Farmaceutycznego w województwie śląskim. Odpowiedź z Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej (MZiOŚ) była niestety negatywna. Jednak środowisko farmaceutyczne nadal dążyło do utworzenia Wydziału Farmaceutycznego przy ŚIAM. Po 10 latach starań Oddziału

Katowickiego PTFarm, władz ŚLAM i władz regionu, u progu lat 70. XX w. rozpoczęły się kolejne próby zmierzające do utworzenia Wydziału Farmaceutycznego na Śląsku. W oparciu o materiały PTFarm w Katowicach, które postulowały konieczność utworzenia wydziału w celu stałego zabezpieczania kadr farmaceutycznych, dr hab. Tadeusz Wilczok w lutym 1969 r. wystąpił do rektora ŚLAM z memoriałem w sprawie powołania Wydziału Farmaceutycznego i ponownie złożono wniosek do MZiOS, jednak po raz kolejny uzyskano odpowiedź negatywną. Dopiero po ponownym złożeniu 6 lipca 1970 r. przez prof. Witolda Niepołomskiego – Rektora ŚLAM wniosku do MZiOS o powołanie Wydziału Farmaceutycznego z dwoma kierunkami: analityki farmaceutycznej i analityki klinicznej, uzyskano odpowiedź pozytywną. Zarządzeniem MZiOS 1 lipca 1971 r. powołano Wydział Farmaceutyczny w strukturach ŚLAM, a 1 października 1974 r. utworzono kierunek apteczny. Prezes Oddziału Katowickiego PTFarm dr hab. n. farm. Wiesław Chorąży został w późniejszym czasie dziekanem Wydziału Farmaceutycznego. Pełniąc tę funkcję przez cały czas aktywnie uczestniczył w działaniach PTFarm.

Powstanie Wydziału Farmaceutycznego w Sosnowcu przy ŚLAM znacznie poszerzyło działalność Oddziału Katowickiego PTFarm. Powstały nowe możliwości do prowadzenia systematycznego doskonalenia farmaceutów oraz doskonalenia ich kwalifikacji zawodowych przy współudziale pracowników naukowych ŚLAM.

W kwietniu 1970 r. prezesem Oddziału Katowickiego PTFarm został mgr Tadeusz Kosmala, który funkcję tę pełnił do roku 1976 (X, XI kadencja). Zarząd w tym okresie ściśle współpracował z pracownikami naukowymi Wydziału Farmaceutycznego ŚLAM, kontynuując doszkalanie zawodowe oraz kształcenie podyplomowe farmaceutów. Zarząd w tym okresie opracował również swoje propozycje dotyczące możliwości specjalizacji w zawodzie oraz nowy statut PTFarm.

Najważniejszymi wydarzeniami w tym okresie były: I Ogólnopolskie Sympozjum Historyków Farmacji, które odbyło się w dniach 8–9 października 1971 r. oraz sympozjum „Farmacja w ramach profilaktyki i bhp” zorganizowane w dniach 21–22 kwietnia 1972 r.

Zarząd aktywnie włączył się w działalność powstania Domu Lekarza w Katowicach, przekazując na komitet budowy część składek, dzięki czemu otrzymał możliwość nieodpłatnego korzystania na zasadach równości z pomieszczeń sekretariatu, sali obrad, wykładowej i klubowej. Od 1973 r. organizowane były kursy specjalizacyjne zgodne z tematyką egzaminów specjalizacyjnych. Ponadto, prezes mgr farm. Tadeusz Kosmala wydał

rekomendację dla uznania dorobku zawodowego farmaceutów z 10-letnim stażem i przyznania im przez Wydział Zdrowia Urzędu Wojewódzkiego potwierdzenia posiadania specjalizacji I stopnia. Do egzaminów specjalizacyjnych drugiego stopnia wzięło udział w tym czasie 157 farmaceutów z województwa katowickiego [13].

Kierunki działalności Oddziału Katowickiego PTFarm w latach 1976–1992

W latach 1976–1992 prezesem Katowickiego Oddziału PTFarm był dr farm. Dionizy Moska. W XII kadencji (1976–1979) współpracował z mgr. Tadeuszem Kosmalą i doc. Zdzisławą Elbowicz-Waniewską – wiceprezesami, mgr Janiną Biesiadą – sekretarzem, mgr Janiną Krauze – zastępcą sekretarza oraz mgr. Edwardem Łukasiewiczem – skarbnikiem. Członkami ówczesnego zarządu byli doc. dr n.med. Marian Dróżdż, doc. dr n. farm. Wiesław Chorąży, dr n. przyr. Krystyna Kołada, mgr Jerzy Firyn i mgr Wanda Latawiec. Komisję Rewizyjną tworzyli: mgr Anna Kulinicz – przewodnicząca, mgr Janina Kowalska, mgr Jan Macherski, mgr Zbigniew Jaślar i mgr Alfons Kwade. W tych latach nadal priorytetowymi kierunkami działania Oddziału było organizowanie zebrań naukowych doksztalających farmaceutów i techników farmacji oraz aktywizacja środowiska do zakładania sekcji i kół terenowych oraz działania w ich strukturach. Wspólnie z Przedsiębiorstwem Zaopatrzenia Farmaceutycznego „Cefarm” (PZF „Cefarm”) organizowano akcje nadawania aptekom nazw oraz uroczystego wręczania świadectw specjalizacji farmaceutom. Ogółem odbyło się w tym czasie 18 zebrań.

W kolejnej XIII kadencji (1979–1982) zaszły zmiany w Zarządzie Oddziału, miejsce wiceprezesa zajął mgr Roman Oślisłok, a doc. dr. n. med. Mariana Drożdża i mgr Wandę Latawcową zastąpili: mgr Bronisława Szajna i dr Stefan Skrzypczak. Z udziału w pracach Komisji rewizyjnej zrezygnowali mgr Janina Kowalska i mgr Zbigniew Jaślar, a do członków Komisji dołączył mgr Tadeusz Kosmala (prezes i wiceprezes w poprzednich kadencjach). Ideą przewodnią działań tego Zarządu było hasło „Każdy farmaceuta członkiem Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego” [9, 10, 13]. Ogółem odbyło się 19 zebrań, w tym 2 dla techników farmacji, sesja naukowa zorganizowana wraz z Polskim Towarzystwem Historii Medycyny i Farmacji, dwie konferencje naukowo-szkoleniowe na temat informacji o leku i gospodarce lekami oraz sesja z okazji trzydziestolecia Oddziału Katowickiego PTFarm. Członkowie Zarządu Oddziału uczestniczyli również w konferencji „Interfarm 79”,

podczas której zorganizowano Ogólnopolski Konkurs Prac Magisterskich i Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny Studentów Farmacji. Ze względu na sytuację polityczną kraju, ostatni rok działalności Zarządu w XIII kadencji podlegał cenzurze i obowiązkowemu uzyskiwaniu zgody na organizację zebrań.

W kolejnej XIV kadencji (1982–1986) doszło również do zmian w składzie Zarządu Oddziału: wiceprezesem została mgr Bronisława Szajna, sekretarzem mgr Maria Strzelczyk, zastępcą sekretarza mgr Bibiana Chmielewska, a do członków Zarządu dołączyły dr Lidia Czajka, mgr Teresa Hyla i mgr Jadwiga Zdąbłasz. Komisję rewizyjną opuścili mgr Tadeusz Kosmala i mgr Alfons Kwade, natomiast dołączyli do niej mgr Janina Kowalska, mgr Antoni Sopicki i mgr Teresa Szczepańska. W tej kadencji Zarząd zorganizował 31 zebrań oraz kontynuował współpracę z Polskim Towarzystwem Historii Medycyny i Farmacji, Polskim Towarzystwem Lekarskim i Polskim Towarzystwem Pielęgniarskim, a przede wszystkim z Wydziałem Farmaceutycznym w Sosnowcu, z którym wspólnie przygotowywał XIII Naukowy Zjazd PTFarm. Ważnym aspektem działalności w tej kadencji była współpraca Zarządu z przedsiębiorstwem PZF „Cefarm” w Katowicach przy tworzeniu „Słownika Bibliograficznego Polskich Farmaceutów”, a także powołanie zarówno w Zarządzie, jak i w kołach terenowych i sekcjach naukowych korespondentów czasopisma PTFarm „Farmacja Polska”. Na zebraniu Sekcji Historii Farmacji 10 września 1982 r. utworzono Klub Seniora, którego przewodniczącym został mgr Edward Łukaszewicz, wiceprzewodniczącym mgr Florian Jankowiak i sekretarzem mgr Eugeniusz Kruza. Ponadto, na Walnym Zebraniu Członków Oddziału w 1983 r. uchwalono kodeks deontologiczny „Zasady etyczno-deontologiczne polskiego farmaceuty”.

W XV kadencji (1986–1989) częściowo zmienił skład Zarządu Oddziału. Odeszli z niego: doc. Zdzisława Elbowicz-Waniewska, mgr Maria Strzelczyk, Bibiana Chmielewska, mgr Janina Biesiada, mgr Teresa Hyla, mgr Roman Oślisłok, natomiast z Komisji Rewizyjnej odszedł mgr Antoni Sopicki. Funkcję wiceprezesa objął doc. dr hab. Wiesław Chorąży (wcześniej członek zarządu), sekretarzem został mgr Piotr Klima, zastępcą sekretarza mgr Alina Barańska, a nowym członkiem zarządu mgr Halina Stanisławska. Do Komisji Rewizyjnej została wybrana mgr Ewa Sznajder. Najważniejszym i wysoko ocenionym pod względem organizacyjnym wydarzeniem tej kadencji był XIII Naukowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, który odbył się w dniach 11–12 września 1986 r. w Centrum Kultury w Katowicach. W Zjeździe wzięło udział ponad 1000 uczestników z całej

Polski i z zagranicy. Prawie każdą sesję tematyczną otwierał wykład gościa reprezentującego zagraniczną uczelnię, m.in. z USA, Niemiec, ZSSR. Organizatorami Zjazdu byli: Zarząd Oddziału Katowickiego PTFarm i pracownicy naukowcy Wydziału Farmaceutycznego Śląskiej Akademii Medycznej pod przewodnictwem prof. dr. hab. Tadeusza Wilczoka. Natomiast dr hab. n. farm. Wiesław Chorąży zorganizował wraz z Zarządem Oddziału cieszące się powodzeniem Sympozjum Bromatologiczne „Magnez w profilaktyce i lecznictwie”. Wzięło w nim udział około 250 osób, a ciekawa tematyka przedstawianych wykładów cieszyła się zainteresowaniem regionalnej telewizji, gdzie pokazywano część wykładów symposium. Kolejny rok pracy Oddziału Katowickiego PTFarm związany był z jubileuszem 40-lecia działalności Towarzystwa. Z tej okazji zorganizowano sesję naukową „Zioła niewykorzystana szansa zdrowia”. Katowicki Oddział PTFarm wydał także książkę „Homeopatia” pod redakcją mgr. Tadeusza Gańczy i mgr. Wacława Barwińskiego, opatrzoną wstępem przez dr. Dionizego Moskę. Ponadto, Zarząd Oddziału uczestniczył w opracowaniu haseł farmaceutycznych do Encyklopedii Górnośląskiej, a dla laureatów Konkursu Prac Magisterskich przy Wydziale Farmaceutycznym w Sosnowcu ustanowił nagrodę im. prof. dr. hab. Bronisława Koskowskiego. Dodać należy, że w tej kadencji odbyły się 32 zebrania naukowo-szkoleniowe.

W XVI kadencji (1989–1992) wiceprezesem została mgr Jadwiga Zdąbłasz. Po rezygnacji mgr Lidii Czajki, do członków zarządu dołączyła mgr Lidia Maciejewska, natomiast do Komisji Rewizyjnej weszła mgr Bronisława Szajna, a zrezygnowali mgr Anna Kulinić i mgr Jan Macherski. Ogółem w tej kadencji odbyły się 33 zebrania. Był to czas wielkich przemian politycznych i gospodarczych, a ustawa o podejmowaniu działalności gospodarczej dała początki zmianom w polskiej farmacji. Zarząd tej kadencji uczestniczył w tworzeniu izb aptekarskich. W 1991 r. dr hab. Dionizy Moska został prezesem Okręgowej Izby Aptekarskiej w Katowicach i była to ostatnia kadencja jego prezesury w Oddziale Katowickim PTFarm [13, 14].

Kierunki działalności Oddziału Katowickiego PTFarm w latach 1992–2004

W latach 1992–2004 prezesem Oddziału Katowickiego PTFarm był mgr Piotr Klima (w latach osiemdziesiątych asystent doc. Dionizego Moski w Zakładzie Farmacji Społecznej Wydziału Farmaceutycznego w Sosnowcu ŚIAM i jego podwładny w aptece kolejowej w Katowicach).

W Zarządzie Oddziału XVII kadencji (1992–1996) pracowali: dr hab. Wiesław Chorąży – wiceprezes ds. naukowych i mgr Andrzej Bednarz – wiceprezes do spraw organizacyjnych, mgr Włodzimierz Wdowski – sekretarz, dr Mariusz Janecki – zastępca sekretarza, mgr Dorota Dygon-Andrew – skarbnik. Członkami Zarządu byli: dr Bożena Kwaśniak, dr hab. Florian Ryszka, dr Barbara Uniejewska i mgr Daniel Kmita. Przewodniczącą Komisji Rewizyjnej była mgr Bronisława Szajna, a członkami mgr Marian Wilczek, mgr Maria Strzelczyk i mgr Jacek Górski. Podczas Walnego Zebrania Członków Oddziału, po ukonstytuowaniu się Zarządu, wszyscy obecni podjęli jednomyślną uchwałę nadania ustępującemu prezesowi dr. hab. Dionizemu Mosce godności prezesa honorowego Oddziału Katowickiego PTFarm [10, 13].

Współpraca Zarządu z pierwszym prezesem Okręgowej Izby Aptekarskiej w Katowicach dr. hab. Dionizym Moską, poparta wieloletnią wspólną pracą obu prezesów, układała się pomyślnie. Sytuacja ekonomiczna i własnościowa aptek, a przede wszystkim proces ich nabywania od PZF „Cefarm” w sposób znaczący wpływała zarówno na pracę Izby, jak i Oddziału. Pierwszeństwo w nabywaniu aptek i kupowaniu wyposażenia mieli aktualni kierownicy aptek, co powodowało wiele nieporozumień między farmaceutami. Takie jednostronne traktowanie zawodu aptekarskiego srogo zemściło się w późniejszych latach, gdy na rynku pojawili się ludzie spoza zawodu, organizujący sieci aptek, a później duże firmy, które rozwijały własne apteki. Pomimo tak wielu zachodzących w aptekach zmian, Zarząd Oddziału podążał ścieżką wytyczoną przez poprzedniego prezesa doc. Dionizego Moskę. Realizowano zadania statutowe, znacząco poszerzono cele, zakres i kierunki działalności. Prace Zarządu Oddziału obejmowały organizację różnych przedsięwzięć, którym przyświecała dbałość o poziom i jakość farmacji oraz o rozwój zawodowy samych farmaceutów i ich środowiskową integrację. Najintensywniej działała wówczas Sekcja Historii Farmacji z przewodniczącym mgr. Piotrem Klimą, współpracująca z Polskim Towarzystwem Historii Medycyny i Farmacji. Ponadto, działała Sekcja Aptek Szpitalnych prowadzona przez mgr Ewę Majcherczyk, Sekcja Aptek Otwartych z przewodniczącą mgr Jadwigą Czech, Sekcja Akademicka z przewodniczącym dr. hab. Krzysztofem Jędrzejką, Sekcja Analityczna z przewodniczącą dr Ewą Nikodemską i Sekcja Farmacji Kolejowej z przewodniczącą mgr Bożeną Mizerską. Najprężniej działało Koło w Sosnowcu pod przewodnictwem mgr Teresy Hylowej. Mgr Barbara Nowak prowadziła Koło w Chrzanowie, mgr Edward Kasza w Rybniku, a mgr Roman Łakus w Gliwicach. Zorganizowano też koła w kilku

innych miastach, jednakże ta dobra idea, aby farmaceuci byli bardziej związani z Towarzystwem i mogli korzystać z jego działalności na swoim terenie, niestety nie przyjęła się, ponieważ coraz mniej farmaceutów chciało działać społecznie.

Zarząd Oddziału wspomagał działalność Klubu Seniora, organizując dla emerytowanych farmaceutów przed świętami wielkanocnymi uroczyste spotkania, a także zapraszając seniorów do uczestnictwa w zebraniach w Domu Lekarza w Katowicach. Przewodniczącym Klubu Seniora w tej kadencji był mgr Edward Łukaszewicz.

Tematy zebrań naukowych dotyczyły przede wszystkim zagadnień związanych z aptekarstwem i farmacją praktyczną, w tym ogólnych zasad prowadzenia apteki. Postępująca prywatyzacja aptek wymagała pilnego podnoszenia kwalifikacji zawodowych magistrów farmacji, a przede wszystkim dostarczenia im wiedzy ekonomicznej i prawnej. Celom tym służyły spotkania naukowo-szkoleniowe organizowane w Domu Lekarza w Katowicach [10].

W kolejnej XVIII kadencji (1996–2000) Oddziału Katowickiego PTFarm kontynuowano działalność statutową Towarzystwa powołując kolejne sekcje poświęcone kulturze, życiu towarzyskiemu, turystyce czy sportowi. Zarząd Oddziału interesował się również programami studiów, a studentów zachęcał do aktywności w agendach Towarzystwa, czego efektem było utworzenie w 2000 r. przy Zarządzie Głównym Sekcji Studenckiej „Młoda Farmacja”. Przy Oddziale działały nadal sekcje: Historii Farmacji współpracująca z Polskim Towarzystwem Historii Medycyny i Farmacji, Aptek Szpitalnych prowadzona przez mgr Lidię Maciejewską, Aptek Otwartych z przewodniczącą mgr Jadwigą Czech, Akademicka z przewodniczącą dr hab. Barbarą Błońską, Analityczna z przewodniczącą dr Ewą Nikodemską, Farmacji Kolejowej z przewodniczącą mgr Bożeną Mizerską, Ziółolecznictwa i Zielarstwa pod przewodnictwem dr. hab. Krzysztofa Jędrzejki, Homeopatyczna z przewodniczącym mgr. Wacławem Barwińskim, Hurtowni Farmaceutycznych z przewodniczącą mgr Joanną Kwiecińską.

Zarząd Oddziału efektywnie współpracował z władzami dziekańskimi Wydziału Farmaceutycznego w Sosnowcu, Radą Wydziału i kierownikami katedr i zakładów. Prezes mgr Piotr Klima brał czynny udział w uroczystościach inauguracji roku akademickiego, dyplomatoriach i konkursach prac magisterskich. Organizowano zjazdy i spotkania absolwentów. Spośród pracowników naukowych wielu uczestniczyło w organizowanych przez Towarzystwo zebraniach, seminariach, sesjach, sympozjach i zjazdach naukowych. Pracownicy nauki prezentowali wykłady

dotyczące najnowszych osiągnięć w medycynie i farmacji oraz dzielili się wiedzą praktyczną związaną z wykonywaniem zawodu aptekarza. Dla uczestników istotne były informacje o prowadzeniu apteki oraz zasadach jej zakładania, dlatego za niezwykle interesujące farmaceuci uznawali spotkania z dr Izabelą Majewską – Śląskim Wojewódzkim Inspektorem Farmaceutycznym. Fakt uczestnictwa w nich wielu farmaceutów, często przy wypełnionej po brzegi sali, był dowodem ogromnego zainteresowania uczestników poruszonymi tematami. Spotkania często były wzbogacane innymi atrakcyjnymi formami, np. zapraszano ciekawe osoby, organizowano występy artystów i liczne wystawy. Niestety rzadko wśród wykładowców zdarzali się praktycy zawodu. Referowane były przede wszystkim tematy związane ze specjalizacją zawodową lub przekazywano własne spostrzeżenia z pracy w aptece. Zaznaczyć należy, że wiele tych zebrań odbywało się we współpracy z innymi towarzystwami naukowymi.

Członkowie Oddziału podejmowali inicjatywy związane z kultem religijnym. Działania te były spowodowane obecnością Jana Pawła II w codziennym życiu wielu Polaków. Organizowano spotkania farmaceutów w kościołach, np. z okazji święta św. Kosmy i Damiana – patronów farmaceutów i lekarzy, noworoczne msze w katedrach w Katowicach, Gliwicach i Sosnowcu.

Ważnymi wydarzeniami dla wierzącej części członków Towarzystwa były pielgrzymki farmaceutów do Rzymu z okazji 25 rocznicy pontyfikatu Ojca Świętego Jana Pawła II w 1998 r. i z okazji Roku Świętego w 2000 r. Farmaceuci biorący udział w tym wydarzeniu, w czasie spotkania z Papieżem Polakiem przekazali dwie kopie obrazu świętych patronów z prośbą o błogosławieństwo, a także tekst Modlitwy Farmaceuty opracowanej przez duszpasterza pielgrzymki. Jeden z obrazów został przekazany do Domu Polskiego w Rzymie, a drugi do, znajdującego się w bezpośrednim sąsiedztwie Wydziału Farmaceutycznego, Kościoła Miłosierdzia Bożego w Sosnowcu.

Zorganizowano również pielgrzymkę na Jasną Górę, gdzie w obecności abp. Jana Nowaka, metropolity częstochowskiego, w kaplicy Cudownego Obrazu, obecni tam farmaceuci wypowiedzieli Akt Zawierzenia Polskich Farmaceutów Matce Bożej Jasnogórskiej. Uroczystość połączono z koncertem kolęd w wykonaniu chóru z parafii św. Paschalisa w Raciborzu. Bezpośrednia transmisja prowadzona była przez Radio Plus i Radio Jasna Góra.

W tej kadencji organizowano także spotkania integracyjne środowiska farmaceutycznego z pracownikami naukowymi, zarówno farmaceutami z Wydziału Farmaceutycznego w Sosnowcu,

jak również pracownikami pozostałych wydziałów ŚLAM. Były to spotkania towarzyskie, zjazdy absolwentów Wydziału Farmaceutycznego, karawalowate bale farmaceutów, wspólne wyjścia do Teatru Śląskiego w Katowicach, teatru „Zagłębie” w Sosnowcu, Opery Śląskiej w Bytomiu oraz Domu Muzyki i Tańca w Zabrze.

W kolejnej, XIX kadencji (2000–2004) pod przewodnictwem prezesa mgr. Piotra Klimy, Zarząd Oddziału reprezentowali: wiceprezesi – dr Andrzej Deląg i dr Kazimiera Klementys, sekretarz – dr Grażyna Janikowska, skarbnik – mgr Piotr Brukiewicz i członkowie: dr hab. Andrzej Jankowski, dr Anna Szade, mgr Grzegorz Zagórny, mgr Robert Janiec, mgr. Marek Dziełicki, mgr Joanna Kwiecińska, mgr Marek Kurzeja, mgr Roman Łakus, mgr Bożena Sokół. Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej był lek. Paweł Pala, członkami – mgr Elżbieta Grabowska i dr Weronika Szwed, a zastępcami członków – dr Barbara Uniejewska i dr Ewa Klamińska. Sekcje prowadzili: prof. dr hab. Ewa Buszman – Akademicką, dr Brygida Beck-Ciszek – Analityki Medycznej, mgr Ilona Winter – Aptek Szpitalnych, dr hab. n. farm. Dionizy Moska – Historii Farmacji, mgr Eugeniusz Biskup – Homeopatii, mgr Joanna Kwiecińska – Hurtowni Farmaceutycznych, dr Barbara Śmietana – Ziołolecznictwa i Zielarstwa, mgr Roman Łakus – Odznaczeń, Wyróżnień i Konkursów oraz Danuta Jarosz – Turystyczną. Przewodniczącą Klubu Absolwentów była mgr Małgorzata Sokół, przewodniczącą Klubu Seniora i Koła sosnowieckiego – mgr Teresa Hyla, Koła raciborskiego – mgr Justyna Kiedrowska, a Koła beskidzkiego – dr Barbara Uniejewska. Działalność Zarządu w latach 2000–2004 skupiała się na współpracy z innymi towarzystwami naukowymi: Polskim Towarzystwem Lekarskim, Polskim Towarzystwem Historii Medycyny i Farmacji, Stowarzyszeniem Techników Farmaceutycznych oraz samorządami zawodów medycznych, a także innymi podmiotami, m.in. Przedsiębiorstwem Informatycznym „Kamsoft”, Izłą Gospodarczą „Apteka Polska”, największymi hurtowniami farmaceutycznymi oraz przedstawicielami firm farmaceutycznych, którzy wspierali działalność oddziału. Spotkania naukowe organizowano głównie w Domu Lekarza w Katowicach, na Wydziale Farmaceutycznym ŚAM w Sosnowcu, w siedzibie „Kamsoft”, w PZF „Cefarm” oraz w salach konferencyjnych szpitali lub aptek.

Atrakcyjną formą aktywności były wyjazdy na fora farmaceutyczne, targi farmaceutyczne oraz organizacja wycieczek do miejsc związanych z historią farmacji, np. śladami Ignacego Łukasiewicza.

Zapraszano do współpracy wiele osób i organizacji, w tym m.in. przewodniczących „Młodej

Farmacji” – studentów Wydziału Farmaceutycznego w Sosnowcu – Hannę Mączyńską i Sławomira Wilczyńskiego, przewodniczącą Klubu Seniora – mgr Teresę Hylową, pracowników Wydziału Farmaceutycznego w Sosnowcu i Politechniki Śląskiej w Gliwicach, przedstawicieli farmaceutycznych zakładów produkcyjnych, hurtowni oraz firm farmaceutycznych. Zarząd Oddziału był współorganizatorem kilku ogólnopolskich przedsięwzięć o nazwie „Forum Farmacji i Medycyny”, które odbywały się na terenie Katowickich Targów w Ośrodku Postępu Technicznego w Katowicach.

W dniach 22 i 23 lutego 2002 r. Zarząd Oddziału zorganizował pierwszą w Polsce konferencję „Opieka farmaceutyczna w aptece nad pacjentem wymagającym szczególnej troski”, która odbywała się na Wydziale Farmaceutycznym w Sosnowcu przy ul. Jagiellońskiej 4 i w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Niesłyszących i Słabosłyszących w Raciborzu [15].

Na comiesięcznych zebraniach naukowo-szkoleniowych poruszano tematy związane z rozwojem farmacji na świecie. Zapraszano do wygłaszania wykładów znanych wykładowców z różnych uczelni medycznych w Polsce, zarówno farmaceutów, jak i lekarzy oraz przedstawicieli innych zawodów łączących wiedzę z naukami farmaceutycznymi. Często gośćmi byli: prof. zw. dr. hab. Tadeusz Wilczok – rektor Śląskiej Akademii Medycznej, prof. dr. hab. Renata Jachowicz – konsultant krajowy w dziedzinie farmacji aptecznej oraz konsultanci wojewódzcy ds. farmacji aptecznej – dr Leokadia Wieloch-Depta i dr Lucyna Bułaś.

Omawiano również tematy związane z prawem farmaceutycznym i jego interpretacją, praktycznymi aspektami zawodu aptekarza, farmakoterapią i ziołolecznictwem. Dużo czasu poświęcano zawodowi farmaceuty, rozwojowi nauk farmaceutycznych i medycznych [10].

Z oferty proponowanej przez Zarząd Oddziału pod przewodnictwem mgr. Piotra Klimy chętnie korzystali farmaceuci autentycznie zaangażowani w działalność Towarzystwa, którzy nie byli zobligowani koniecznością „zbierania” punktów edukacyjnych za uczestnictwo w zebraniach naukowych i kursach, ponieważ taka konieczność wówczas nie istniała.

Kierunki działalności Oddziału Katowickiego PTFarm w latach 2004–2017

Lata 2004–2017 to okres znaczących zmian w prawie farmaceutycznym, co niewątpliwie znalazło odzwierciedlenie w pracach Zarządu Oddziału Katowickiego PTFarm. Okres ten obejmuje cztery

kadencje (XX, XXI, XXII i XXIII), w których Zarząd pracował w 9 osobowym składzie, pod przewodnictwem dr. Kazimierzy Klementys, czerpiąc wzorce z działalności poprzedników, ale także wprowadzając wiele nowych inicjatyw.

W XX kadencji (2004–2007) Zarząd Oddziału tworzyli: dr. Kazimiera Klementys – prezes, prof. dr. hab. Artur Stojko i mgr Piotr Klima – wiceprezesi, dr. Grażyna Janikowska – sekretarz, mgr Piotr Brukiewicz – skarbnik oraz członkowie: dr. Lucyna Bułaś, dr. Andrzej Deląg, mgr Marek Dziełlicki i mgr Paweł Olczyk. Komisja Rewizyjna pod przewodnictwem lek. Pawła Pali pracowała w składzie: dr. Ewa Klamińska, mgr Marek Kurzeja, dr. Weronika Szwed. Działały też koła terenowe i sekcje naukowe: Akademicka pod przewodnictwem prof. dr. hab. Krystyny Olczyk, Aptek Szpitalnych kierowana przez mgr. Ilonę Winter, Historii Farmacji prowadzona przez dr. hab. Dionizego Moskę oraz Ziołolecznictwa i Zielarstwa kierowana przez prof. dr. hab. Krzysztofa Jędrzejkę. Bardzo aktywnie działał Klub Seniora pod przewodnictwem mgr. Teresy Hylowej oraz koła terenowe: beskidzkie, którym kierowała dr. Barbara Uniejewska i raciborskie, które prowadziła mgr. Justyna Kiedrowska. „Młodą Farmację” reprezentowali studenci: Janusz Gawlik i Dariusz Suchy [16–18].

W XXI kadencji (2007–2010) zmienił się skład Zarządu Oddziału. Nowym wiceprezesem została dr. Grażyna Janikowska, a sekretarzem dr. Małgorzata Dołowy. Po opuszczeniu Zarządu przez prof. dr. hab. Artura Stojkę, dr. Andrzeja Deląg i mgr. Piotra Klimę do Zarządu dołączyli dr. hab. Stanisław Boryczka i dr. hab. Jerzy Stojko. Po rezygnacji dr. Weroniki Szwed, Komisja Rewizyjna pracowała w trzyosobowym składzie. Zmieniały się przewodniczące Klubu Seniora: w latach 2007–2008 funkcję tę pełniła mgr. Małgorzata Bielecka, a w kolejnych – mgr. Elżbieta Nitschka-Pęcak. „Młodą Farmację” reprezentowali studenci: Dariusz Suchy i Michał Piegza [19–21].

W XXII kadencji (2010–2013) również zaszły zmiany w składzie Zarządu. Miejsce mgr. Marka Dzielińskiego zajął mgr. Dariusz Suchy. W lutym 2011 r. przywrócono działalność Sekcji Farmacji Szpitalnej, a jej przewodniczącą została mgr. Justyna Rożek-Kostórkiewicz. Komisja Rewizyjna pracowała w niezmienionym składzie [37]. Zmienił się przewodniczący Klubu Seniora, od 2012 r. był nim dr. Józef Frydrych. „Młodą Farmację” reprezentowali kolejno studenci: Zuzanna Kapsa i Katarzyna Pawłowska, a za współpracę Zarządu z tą organizacją był odpowiedzialny dr. Paweł Olczyk [22, 23].

W XXIII kadencji (2013–2017) z Zarządu odeszli dr. hab. Jerzy Stojko i mgr. Dariusz Suchy, a nowymi członkami zostały: dr. Agnieszka Jura-Półtorak

Rycina 1. Liczba członków Oddziału Katowickiego PTFarm w latach 2004–2017.
Figure 1. The number of members of the Katowice PTFarm Branch in the years 2004–2017.

Rycina 2. Liczba zebrani organizowanych w latach 2004–2017.
Figure 2. Number of meetings organized by the Katowice PTFarm Branch in 2004–2017 (Following: the sum of meetings; board meetings; scientific meetings, courses and conferences; Seniors Club meetings).

i mgr Teresa Witoszyńska. Komisja Rewizyjna pracowała w zmienionym składzie: przewodniczącą została mgr Wanda Ganszer, a członkami mgr Marek Kurzeja i dr hab. Katarzyna Pawłowska-Góral. Klub Seniora reprezentował mgr Roman Łakus, a „Młodą Farmację” reprezentowała studentka Beata Tomzińska [24].

W analizowanym okresie znacząco zmieniła się liczba członków Oddziału. W 2004 r., ze względu na wprowadzony obowiązek ustawicznego kształcenia farmaceutów, liczba członków sięgała 800 osób, a w 2009 r. – ok. 600, co wynikało z kończącego się pięcioletniego okresu szkolenia ustawicznego. Niestety w latach 2014–2017 liczba członków spadła do około 200 osób [24].

Liczba zebrani naukowych, kursów i konferencji organizowanych w tym okresie była imponująca. W latach 2004–2007 (XX kadencja) sięgała prawie 100 [16–18], a w okresie 2007–2010 (XXI kadencja) nawet ją przekroczyła [19–21]. W kolejnych kadencjach liczba organizowanych naukowych spotkań

znacząco się zmniejszyła i wyniosła 67 w kadencji XXII i 65 w kadencji XXIII [22, 23]. Należy podkreślić dużą rolę Wydziału Farmaceutycznego Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach (ŚAM) i Śląskiej Izby Aptekarskiej w prowadzonych przez Oddział szkoleniach. Dziekani: prof. dr hab. Krystyna Olczyk i prof. dr hab. Stanisław Boryczka, a także osoby pełniące funkcje prodziekanów wspomagały naukowo i merytorycznie działalność Towarzystwa. Doskonale układała się współpraca z Kolegium Kształcenia Podyplomowego reprezentowanym przez dr Lucynę Bulaś, dzięki której uczestnicy spotkań mogli brać udział w wielu kursach szkoleniowych zakończonych testem oraz w punktowanych zebraniach naukowo-szkoleniowych i konferencjach. Należy też podkreślić rolę Śląskiej Izby Aptekarskiej (ŚIA), która współorganizowała wiele zebrań w Domu Lekarza w Katowicach, a także w swojej siedzibie przy ul. Krynicznej. Należy podziękować prezesom ŚIA dr. Stanisławowi Piechuli, a szczególnie dr. Piotrowi Brukiewiczowi, którzy w swoich wystąpieniach przekazywali informacje dotyczące zmian w podstawach prawnych prowadzenia aptek oraz omawiali bieżącą działalność samorządu aptekarskiego.

Zarząd współpracował ze śląskimi oddziałami towarzystw naukowych, w tym: Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego, Polskiego Towarzystwa Farmakologicznego, Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego, Polskiego Towarzystwa Alergologicznego, Polskiego Towarzystwa Badań Bólu, Polskiego Towarzystwa Badań nad Otyłością oraz Polskiego Towarzystwa Reumatologicznego [24].

Na zebraniach naukowych i konferencjach organizowanych przez Zarząd Oddziału wykłady prezentowało wielu znamienitych naukowców, przede wszystkim z Wydziału Farmaceutycznego w Sosnowcu, ale także z innych wydziałów ŚAM oraz pozostałych uczelni medycznych w Polsce. Nie sposób wymienić wszystkich wykładców i prelegentów. Wśród nich byli m.in.: prof. dr hab. Waldemar Janiec – kierownik Katedry i Zakładu Farmakologii Wydziału Farmaceutycznego w Sosnowcu, prof. dr hab. Krzysztof Strojek – konsultant krajowy ds. diabetologii, kierownik Oddziału Klinicznego Chorób Wewnętrznych Diabetologii i Schorzeń Kardiometaabolicznych Śląskiego Uniwersytetu Medycznego, prof. dr hab. Janusz Pluta – prezes ZG PTFarm, kierownik Katedry i Zakładu Technologii Postaci Leku Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu, prof. dr hab. Renata Jachowicz – konsultant krajowy z dziedziny farmacji aptecznej, kierownik Katedry Technologii Postaci Leku i Biofarmacji CM UJ w Krakowie, prof. dr hab. Danuta Dzierżanowska – konsultant kliniczny ds. terapii zakażeń z Centrum

Zdrowia Dziecka w Warszawie, prof. dr hab. Elżbieta Mikiciuk-Olasik – dziekan Wydziału Farmaceutycznego w Łodzi, kierownik Katedry Chemii Farmaceutycznej i Biochemii na tym wydziale, prof. dr hab. Helena Makulska-Nowak z Zakładu Farmakodynamiki Uniwersytetu Medycznego w Warszawie, dr Elwira Telejko – konsultant krajowy z dziedziny farmacji aptecznej, kierownik Studium Kształcenia Podyplomowego na Wydziale Farmaceutycznym w Białymstoku, prof. dr hab. Zbigniew Fijałek z Zakładu Farmacji Kryminalistycznej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego [16–24].

Analizując naukową tematykę przedstawianych wykładów, można stwierdzić, że największym zainteresowaniem cieszyły się tematy dotyczące farmakologii, terapii schorzeń, a także zagadnień prawnych związanych z wykonywaniem zawodu aptekarza.

Jednym z ważniejszych wydarzeń naukowych, organizowanych przez Oddział, był jubileuszowy XX Naukowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, który odbył się w dniach 25–28 września 2007 r., pod protektorem ówczesnego Ministra Zdrowia prof. Zbigniewa Religi. Przewodniczącą Komitetu Organizacyjnego była prof. Krystyna Olczyk – wiceprezes ZG PTFarm, przewodniczącym Komitetu Naukowego był prof. Janusz Pluta – prezes ZG PTFarm. Wszyscy członkowie Zarządu Oddziału byli bardzo zaangażowani w prace obu komitetów. W Zjeździe uczestniczyło ok. 900 osób; duża część z nich reprezentowała, w 20 sekcjach problemowych, swoje prace naukowe w formie wystąpień, komunikatów i posterów. W czasie zjazdu odbyły się też „Obrady Okrągłego Stołu” poświęcone zagadnieniom ważnym dla środowiska farmaceutycznego, w tym: problemom etyczno-deontologicznym w zawodzie farmaceuty, szkoleniom przed- i podyplomowym oraz rozważaniom „Dokąd zmierza farmacja”. Innowacją zjazdu było wprowadzenie targów farmaceutycznych i punktowanych kursów szkoleniowych, które cieszyły się dużym zainteresowaniem uczestników. Zjazd zakończył się dużym sukcesem zarówno naukowym, towarzyskim, jak i finansowym [19].

W 2004 r., zgodnie z rozporządzeniem ministra zdrowia, studia farmaceutyczne zostały przedłużone o sześć miesięcy, w wyniku wprowadzenia 6-miesięcznej praktyki zawodowej dla studentów kierunku farmacja.

Oddział Katowicki jako pierwszy w Polsce zorganizował konferencję dla studentów odbywających taką praktykę i ich opiekunów – aptekarzy. Odbyła się ona 16 lutego 2005 r. i miała na celu przybliżenie młodym adeptom zawodu instytucji i organizacji, z którymi będą współpracować

w trakcie wykonywania zawodu aptekarza. W spotkaniu uczestniczyli: prof. dr hab. Krystyna Olczyk – dziekan Wydziału Farmaceutycznego, dr Lucyna Bułaś – kierownik Kolegium Kształcenia Podyplomowego i równocześnie konsultant wojewódzki ds. farmacji aptecznej, dr Stanisław Piechula – prezes Śląskiej Izby Aptekarskiej, dr Izabela Majewska – Śląski Wojewódzki Inspektor Farmaceutyczny, dr Maria Trzeciak – kierownik Śląskiego Centrum Zdrowia Publicznego i dr Kazimiera Klementys – prezes Oddziału Katowickiego PTFarm.

Uczestnicy konferencji mogli wysłuchać wykładu naukowego dr. Pawła Sobierajskiego „Sztuka dialogu z pacjentem dla aptekarzy”. Nadmienić należy, że takie konferencje były kontynuowane w kolejnych latach działalności Oddziału; dodatkowo uczestniczyli w nich: przedstawiciel Wojewódzkiego Oddziału NFZ Grzegorz Zagórny oraz prezesi ościennych izb aptekarskich – częstochowskiej i beskidzkiej [25–29].

W analizowanym okresie czterech kadencji Oddział aktywnie uczestniczył w konkursach prac magisterskich organizowanych na Wydziale Farmaceutycznym w Sosnowcu, członkowie Zarządu byli zapraszani do grona jurorów, a Zarząd corocznie fundował nagrody książkowe, pieniężne i rzeczowe dla laureatów sekcji farmaceutycznej.

W marcu 2011 r. Zarząd rozpoczął intensywną współpracę ze śląskim oddziałem Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego. Corocznie organizowano wspólne konferencje, których celem zawsze była integracja środowiska lekarzy dermatologów i farmaceutów, szczególnie w kwestii leku recepturowego. Dzięki zaangażowaniu prof. dr hab. Ligi Brzezińskiej-Wcisło, ówczesnego konsultanta wojewódzkiego ds. dermatologii i równocześnie prezesa tego oddziału, uczestnicy konferencji mogli wysłuchać wielu informacji na temat bieżących zagadnień z dziedziny dermatologii. Problemy receptury aptecznej przedstawiała dr Lucyna Bułaś, pełniącą w tym okresie funkcję konsultanta wojewódzkiego ds. farmacji aptecznej, a od 2015 r. będącą członkiem Grupy Eksperckiej ds. Postaci Leków Aptecznych Komisji Farmakopei. Podkreślić należy, że organizacja tych konferencji była kontynuowana przez kolejne lata działalności Oddziału [30–33].

Ważną decyzją dla członków Oddziału pracujących w aptekach szpitalnych było reaktywowanie w 2011 r. Sekcji Aptek Szpitalnych, której przewodniczącą została mgr Justyna Rożek-Kostórkiewicz. Sekcja prowadziła aktywną działalność, organizując zebrania naukowe i konferencje, w tym również konferencje w Rzymie, Budapeszcie, Wilnie i Dreźnie. W prezentowanych na zebraniach wykładach przedstawiano m.in. zagadnienia związane z żywieniem dojelitowym i pozajelitowym,

płynoterapią, organizacją pracowni leków cytostaticznych, a w dyskusjach poruszano aktualne problemy zawodowe pracowników aptek szpitalnych. Po czterech latach działalności, w 2015 r., Sekcja zawiesiła działalność.

Jednym z ważnych elementów aktywności Zarządu była pomoc w działalności sekcji „Młoda Farmacja”. Sekcja działała w ramach, powołanego przy Zarządzie Głównym PTFarm, Zespołu Sekcji Studenckich Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego „Młoda Farmacja”. Zrzeszała ona studentów wszystkich wydziałów farmaceutycznych w Polsce. Opiekunem studentów, należących do „Młodej Farmacji” na Wydziale Farmaceutycznym w Sosnowcu, w 2011 r. został członek Oddziału dr Paweł Olczyk. Zarząd organizacyjnie i finansowo wspierał inicjatywy członków Sekcji propagujące profilaktykę prozdrowotną wśród młodzieży i starszych mieszkańców Sosnowca, jak również wśród mieszkańców innych miast Śląska. Członkowie „Młodej Farmacji” uczestniczyli w zebraniach Zarządu Oddziału, relacjonując przebieg i formę prowadzonych działań na rzecz środowiska farmaceutycznego. Zarząd wspierał m.in.: uczestnictwo członków „Młodej Farmacji” w Ogólnopolskim Kongresie „Młodej Farmacji”, realizację programu „Student Exchange Program”, organizację w październiku 2012 r. w Katowicach „Ogólnopolskiego Kongresu Naukowego Studentów Farmacji” czy „Dni Walki z Cukrzycą”, w czasie których zagadnienia dotyczące profilaktyki i diagnostyki cukrzycy przedstawiał dr Paweł Olczyk. Po rozwiązaniu Ogólnopolskiej Sekcji „Młoda Farmacja” przy Zarządzie Głównym PTFarm w 2016 r., Sekcja Studencka „Młoda Farmacja” w Sosnowcu pozostała sekcją działającą jedynie w ramach Oddziału PTFarm w Katowicach.

Ważnym wydarzeniem dla członków Oddziału był udział w XXII Naukowym Zjeździe PTFarm w Białymstoku, który odbył się w dniach 18–21 września 2013 r. W trakcie inauguracji zjazdu wręczano nagrody i wyróżnienia, a także medale im. Ignacego Łukasiewicza. Najwyższe wyróżnienie nadawane przez Towarzystwo, godność Członka Honorowego Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, przyznano prof. dr hab. Krysztynie Olczyk, a medal im. Ignacego Łukasiewicza, w podziękowaniu za wieloletnią pracę na rzecz środowiska farmaceutycznego, otrzymała wiceprezes Zarządu dr Grażyna Janikowska. Zarząd Oddziału, doceniając społeczną działalność swoich członków i ich aktywne uczestnictwo w zjeździe, zrefundował zainteresowanym opłatę zjazdową oraz pokrył koszty udziału członkom „Młodej Farmacji” Sosnowiec prezentującym na zjeździe własne osiągnięcia naukowe.

W dniach 5–8 czerwca 2014 r. odbyło się XXIII Sympozjum Historii Farmacji organizowane przez Koło Beskidzkie i Zarząd Katowickiego Oddziału PTFarm. Przewodniczącą Komitetu Organizacyjnego była dr Barbara Uniejewska, a Komitetu Naukowego prof. Dionizy Moska. Słuchacze uczestniczyli w 5 sesjach referatowych oraz mieli możliwość zwiedzenia zabytkowej apteki „Pod Jeleniem” w Bielsku-Białej i muzeum aptekarstwa w Wiśle Kleszczonice. Dokumentując Sympozjum, organizatorzy wydali okolicznościowy pamiątnik zawierający streszczenia wygłoszonych referatów oraz dokumentację zdjęciową z wydarzenia [34].

Kontynuując wspaniałą tradycję spotkań Klubu Seniora, Zarząd wspierał jego działalność. W czasie każdego spotkania seniorzy mogli wysłuchać wykładu naukowego, najczęściej dotyczącego stosowania nowych leków, miło spędzić czas przy skromnym poczęstunku i występie artystycznym. Wyjątkową oprawę miało spotkanie w 2013 r., zorganizowane przez ówczesnego przewodniczącego Klubu dr. Józefa Frydrycha w zabytkowej kopalni srebra w Tarnowskich Górach. Klub Seniora pod przewodnictwem mgr Teresy Hyłowej prowadził corocznie, w okresie listopada, akcję „Znicz”, w której na grobach zasłużonych dla Śląska i Zagłębia aptekarzy zapalano znicze z emblematem PTFarm [24, 35].

Bez wydatnej pomocy wielu sponsorów nie-możliwa byłaby tak szeroka działalność Oddziału. Podziękowania należą się wielu firmom, w tym: Przedsiębiorstwu Informatycznemu Kamsoft SA, hurtowniom farmaceutycznym: PGF SA, Farmacol SA, Asclepios SA, Torfarm SA, Profarm sp. z o.o., Mini Maxi, Zakładom Farmaceutycznym Amara oraz firmom farmaceutycznym, wśród których m.in. były: Fagron sp z o.o., Polpharma SA, Servier Polska, Polfa Tarchomin, Polfa Warszawa, Aspen Polska, Baxter Polska, Fresenius Kabi Polska, Sanprobi sp.z o.o., Nutricia Polska, Ecolab.

Działania Zarządu Oddziału były dokumentowane w rocznych sprawozdaniach przesyłanych do Biura Zarządu Głównego PTFarm w Warszawie, a także upubliczniane w biuletynie Śląskiej Izby Aptekarskiej i czasopiśmie „Farmacja Polska”.

Kierunki działalności Oddziału Katowickiego PTFarm w latach 2017–2021

W XXIV kadencji (2017–2021) Zarząd Katowickiego Oddziału PTFarm działał w następującym składzie: dr Grażyna Janikowska – prezes, dr Kazimiera Klementys – wiceprezes, dr hab. Małgorzata Dołowy – sekretarz, dr Mariola Chudzik – zastępca sekretarza, dr Piotr Brukiewicz – skarbnik, dr

Agnieszka Jura-Półtorak – zastępca skarbnika, prof. dr hab. Paweł Olczyk, dr Lucyna Bułaś i mgr Teresa Witoszyńska – członkowie. Przewodniczącymi sekcji byli: Akademickiej – prof. dr hab. Stanisław Boryczka, Historii Farmacji – prof. dr hab. Dionizy Moska, Klubu Seniora – mgr Wiesława Kula, Koła beskidzkiego – dr Barbara Uniejewska, „Młodej Farmacji” Sosnowiec – Magdalena Skalska w latach akademickich 2018–2020 i Damian Pięlorz w 2020/2021.

Cele i zadania działalności Oddziału oraz ich realizacja były zgodne ze statutem Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego. Ogółem w kadencji odbyło się 75 zebrań, w tym 43 naukowo-szkoleniowych, 180 wykładów przekazywało członkom wiedzę naukową z zakresu receptury, farmakoterapii, opieki farmaceutycznej, informacji o lekach i bezpieczeństwie ich stosowania oraz chorób i ich leczenia, a także wiedzę szkoleniową dotyczącą spraw zawodu i jego wykonywania, obejmującą m.in. zmiany w prawie farmaceutycznym, rozporządzeniu w sprawie recept lekarskich i elektronizacji służby zdrowia. Były to zagadnienia dotyczące Zintegrowanego Systemu Monitorowania Obrotu Produktami Leczniczymi, Krajowej Organizacji Weryfikacji Autentyczności Leków, e-recepty, telemedycyny i telefarmacji, Internetowego Konta Pacjenta, wprowadzania opieki farmaceutycznej pacjentów w Polsce, a także związanych z tym elektronicznych aplikacji firmy Kamsoft SA, mających pomóc farmaceutom w codziennej pracy w aptekach [36].

W XXIV kadencji członkowie Zarządu Oddziału Katowickiego PTFarm czynnie uczestniczyli w XXII Naukowym Zjeździe PTFarm w Krakowie. Oprócz indywidualnych i zespołowych prezentacji naukowych, zarówno ustnych, jak i posterowych, członkowie katowickiego Zarządu byli współautorami prezentacji dotyczącej działalności Oddziału w latach 2001–2017 [24].

Członkowie Zarządu Oddziału w listopadzie 2017 r. współorganizowali Ogólnopolską Konferencję Naukowo-Szkoleniową „6-miesięczne praktyki zawodowe – wiedza i umiejętności praktyczne”, która odbyła się w auli Wydziału Farmaceutycznego w Sosnowcu. Przewodniczącym komitetu naukowego i członkiem komitetu organizacyjnego, a także głównym pomysłodawcą konferencji był dr hab. n. farm. Paweł Olczyk, członek Zarządu Oddziału PTFarm i kierownik Zakładu Farmacji Aptecznej. W skład komitetu organizacyjnego wchodził również dr Lucyna Bułaś i dr Piotr Brukiewicz jako wiceprzewodniczący oraz dr Kazimiera Klementys i dr Grażyna Janikowska jako członkowie. Dr Lucyna Bułaś wygłosiła wykład „Problemy receptury aptecznej – studium przypadku – wybrane zagadnienia związane z realizacją

programu sześciomiesięcznej praktyki zawodowej w zakresie receptury aptecznej”.

Członkowie Oddziału, dr K. Klementys, dr G. Janikowska, dr P. Brukiewicz, dr L. Bułaś, dr hab. M. Dołowy i dr hab. P. Olczyk, w tym samym roku brali udział w uroczystych obchodach 70-lecia Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego w Pałacu Prymasowskim w Warszawie.

W XXIV kadencji kontynuowano organizację tradycyjnych posiedzeń naukowo-szkoleniowych, konferencji dla studentów VI roku kierunku farmacja (odbyły się trzy: XIV, XV i XVI) i konferencji organizowanych ze śląskim oddziałem Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego (odbyły się: VIII, IX i X). Członkowie Zarządu uczestniczyli także w XXXIX, XL, XLI i XLII Konkursie Prac Magisterskich organizowanych przez Samorząd Studencki Wydziału Farmaceutycznego w Sosnowcu, fundując uczestnikom sesji farmaceutycznej nagrody.

Zarząd organizował również w 2018 i 2019 r. wielkanocne spotkania Klubu Seniora. Miłym akcentem spotkania w 2018 r. było wręczenie mgr Elżbiecie Nitschka-Pęczak, byłej przewodniczącej i obecnej sekretarz Klubu Seniora, Odznaki Honorowej PTFarm, przyznawanej za aktywną działalność w Towarzystwie [37], zaś spotkania w 2019 r. uroczyste wręczenie prof. dr hab. Dionizemu Mosce statuetki mgr farm. Antoniny Leśniewskiej. Zgodnie z uchwałą Zarządu Głównego PTFarm z 2017 r. statuetką wyróżniani są zasłużeni dla historii farmacji. Do chwili obecnej przyznano dziewięć statuetek, a prof. Moska jest jednym z pierwszych uhonorowanych tą nagrodą. Podczas tych spotkań prowadzono również wykłady naukowe oraz słuchano występow utalentowanych muzycznie studentów Wydziału Farmaceutycznego w Sosnowcu.

Nowym przedsięwzięciem tej kadencji były zapoczątkowane w 2018 r. wrześniowe konferencje „Śląskie Farmaceutyczne Spotkanie Naukowe”, mające na celu integrowanie młodych naukowców i studentów zarówno z doświadczonymi pracownikami naukowo-badawczymi uczelni, jak i absolwentami uczelni – praktykami zawodu. Ze względu na dominującą w 2018 r. tematykę dotyczącą doradztwa farmaceutycznego, opieki farmaceutycznej i farmakoterapii, konferencja ta miała podtytuł „Od nauki do apteki”. Sesję farmakoterapii patronatem objął Śląski Oddział Polskiego Towarzystwa Farmakologicznego, którego przewodniczącą była prof. dr hab. n. farm. Joanna Folwarczna [38]. Dodatkowo, w kolejnych latach 2019 i 2020, ze względu na rozszerzenie zakresu tematyki konferencji podtemat zmieniono na „Od nauki do pacjenta” [39, 40].

Uczestnikami konferencji byli przede wszystkim farmaceutycy upubliczniający swoje prace

specjalizacyjne i studenci z kół naukowych oraz „Młodej Farmacji” Sosnowiec (współorganizatorzy tej konferencji), którym umożliwiono przedstawienie wykładu, referatu lub prezentacji plakatowej, ale także pracownicy uczelni z terenu Śląska i innych województw.

Dwie pierwsze edycje konferencji odbyły się pod patronatem dziekana Wydziału Farmaceutycznego w Sosnowcu, a III Śląskie Farmaceutyczne Spotkanie Naukowe pod patronatem prof. dr. hab. n. med. Tomasza Szczepańskiego – rektora Śląskiego Uniwersytetu Medycznego. Ze względu na pandemię, trzecia edycja odbyła się w formie on-line 11 września 2020 r., we współpracy ze Śląską Izbą Aptekarską. Podczas konferencji dominowała tematyka związana z inwazyjnością koronawirusa i przebiegiem wywoływanej przez niego choroby. Dodatkowo, zorganizowano naukowo-badawczą sesję dotyczącą zastosowania elektronowego rezonansu paramagnetycznego i innych technik analitycznych w farmacji [40].

Frekwencja na „Śląskich Farmaceutycznych Spotkaniach Naukowych” w kolejnych latach systematycznie rosła (od 70 do 110 osób). Tradycją tych konferencji stało się nagradzanie przez komitet naukowy najlepszych prac prezentowanych przez studentów.

Ze względu na pandemię w 2020 i 2021 r. spotkania członków Oddziału, zebrania Zarządu Oddziału i konferencje były realizowane on-line. Konferencje naukowo-szkoleniowe „Październik miesiącem walki z rakiem” oraz „Borelioza i inne choroby odkleszczowe” zrealizowano we współpracy ze Śląską Izbą Aptekarską.

Podczas konferencji „Październik miesiącem walki z rakiem” ogłoszono sześć wykładów z zakresu pierwotnej i wtórnej profilaktyki w chorobach nowotworowych. Wykład „Wsparcie żywieniowe pacjenta onkologicznego” przedstawił prof. dr hab. n. med. Stanisław Klęk – prezes Polskiego Towarzystwa Żywienia Pozajelitowego, Dojelitowego i Metabolizmu, a mechanizmy działania leków onkologicznych omówiła dr n. med. Małgorzata Kopera, lekarz-praktyk, w wystąpieniu „Kinazy białkowe jako cele terapeutyczne w onko-hematologii”. W konferencji uczestniczyli zarówno farmaceuci i lekarze, jak i studenci wydziałów Śląskiego Uniwersytetu Medycznego (SUM).

Konferencja „Borelioza i inne choroby odkleszczowe” odbyła się w formie webinarium we współpracy z Oddziałem Katowickim Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego, którego przewodniczący prof. dr hab. Krzysztof Solarz wraz z pracownikami Zakładu Parazytologii Wydziału Nauk Farmaceutycznych w Sosnowcu (WNF) przedstawili wykłady i odpowiadali na pytania 383 uczestników konferencji z całej Polski.

Kolejną „XVI konferencję dla Studentów VI roku kierunku farmacja i ich Opiekunów” zorganizowano we współpracy z Wydziałem Nauk Farmaceutycznych w Sosnowcu, Studium Kształcenia Podyplomowego SUM, Śląską Izbą Aptekarską, Beskidzką Okręgową Izbą Aptekarską, Częstochowską Okręgową Izbą Aptekarską, Wojewódzkim Inspektorem Farmaceutycznym w Katowicach i Wydziałem Gospodarki Lekami Śląskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Natomiast konferencja „Wyzwania współczesnej onkologii” w Światowym Dniu Walki z Rakiem (4 lutego 2021 r.) była organizowana również on-line we współpracy ze Śląskim Uniwersytetem Medycznym w Katowicach, Wydziałem Nauk Farmaceutycznych w Sosnowcu i Katowickim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Immunologii Doświadczalnej i Klinicznej. Konferencję tę patronatem objął rektor SUM i jako hematolog-onkolog dziecięcy wygłosił wykład inauguracyjny to wydarzenie. Wykłady przedstawiali również specjaliści, lekarze praktycy-onkolodzy i naukowcy publikujący w dziedzinie onkologii ze Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, potwierdzając tym samym swoje duże zaangażowanie w walkę z rakiem.

W 2018 r. działalność reaktywowała Sekcja Studencka „Młoda Farmacja” Sosnowiec (MF), która zgodnie z nowym regulaminem PTFarm jest sekcją przy Zarządzie Oddziału. Opiekunem sekcji została dr Grażyna Janikowska. Funkcję przewodniczącej pełniła Magdalena Skalska, wiceprzewodniczącego – Arkadiusz Niwa, sekretarza – Kacper Liszka, skarbnika – Paulina Baszczyńska. W roku akademickim 2019/2020 skład Zarządu był podobny, natomiast sekretarzem został Jakub Krzaczyński, a skarbnikiem Marta Wiejak. W kadencji 2020/2021 skład Zarządu przedstawiał się następująco: przewodniczący – Damian Pielorz, wiceprzewodnicząca – Ilona Gęsikowska, sekretarz – Agnieszka Prusek, skarbnik – Marta Wiejak, a koordynatorami zostały Jolanta Pudelko i Karolina Dutkiewicz. Sekcja zorganizowała w 2020 r. wycieczkę do hurtowni farmaceutycznej Farma-col SA, w której uczestniczyli studenci Wydziału Nauk Farmaceutycznych SUM. Popularyzując naukę, Sekcja przygotowała stanowisko pokazowe „Chemia i apteka w naszej kuchni” podczas IV Śląskiego Festiwalu Nauki, który odbył się w dniach 26–27 stycznia 2020 r. w Centrum Kongresowym w Katowicach.

Ponadto MF wzięła udział w IX i X Konferencji Naukowo-Szkoleniowej katowickich oddziałów Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego i Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego. W czasie konferencji studenci Agata Replińska i Arkadiusz

Niwa oraz Ilona Gęsikowska i Damian Pielorz przedstawili referaty na temat preparatów dermatologicznych i ziół stosowanych w dermatologii.

Sekcja współorganizowała II i III Śląskie Farmaceutyczne Spotkania Naukowe „Od nauki do pacjenta”, w czasie których członkowie prezentowali swoje prace naukowe.

Od 2019 r. była także współorganizatorem konferencji dla studentów VI roku kierunku farmacja – stażystów i ich opiekunów. Ponadto, członkowie MF licznie uczestniczyli w wielu konferencjach naukowych w Polsce, popularyzując naukę i prezentując swoje prace

Znaczącym wydarzeniem XXIV kadencji Oddziału była konferencja on-line, która odbyła się 11 lutego 2021 r. z okazji 70-lecia Katowickiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, zrealizowana samodzielnie przez członków Oddziału i „Młodą Farmację”. Konferencję zorganizowano w dwóch częściach, w pierwszej zaprezentowano 6 wykładów przypominających 70-letnią historię Oddziału, przedstawionych przez autorów tej publikacji oraz Damiana Pielorza przewodniczącego MF, a w drugiej wykład „Farmakoterapia bólu z uwzględnieniem bólu nowotworowego”, dla całej społeczności farmaceutycznej na Śląsku, wygłosił dr hab. Jarosław Woron z Collegium Medicum UJ w Krakowie.

Podsumowując, na omawiane kierunki 70-letniej działalności Oddziału Katowickiego PTFarm istotny wpływ miały przemiany historyczne, społeczne, prawne, gospodarcze i epidemiologiczne. Działalność Oddziału w tak szerokim wymiarze była możliwa dzięki życzliwości i pracy *pro bono publico* wielu ludzi, z którymi Zarząd miał zaszczyt współpracować i dzięki społecznej pracy własnej *pro bono pharmacists* członków Zarządu.

Medale i wyróżnienia przyznane członkom Oddziału Katowickiego PTFarm

W trakcie 70 lat działalności Oddziału Katowickiego Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego wielu jego członków z dużym zaangażowaniem pracowało społecznie na rzecz środowiska farmaceutycznego. Poniżej przedstawiono nagrodzone osoby działające w Oddziale Katowickim PTFarm [10].

Godność Członka Honorowego Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego otrzymali:

- prof. dr hab. n. farm. Tadeusz Wilczok (1995),
- prof. dr hab. n. farm. Dionizy Moska (1998),
- prof. dr hab. n. med. Waldemar Janiec (2001),
- prof. dr hab. n. med. Krystyna Olczyk (2013).

Medal im. Ignacego Łukasiewicza Za Wybitne Zasługi dla Farmacji Polskiej otrzymali:

- dr hab. n. farm. Wiesław Choraży (1974),
- dr n. farm. Franciszek Nowak (1974),
- mgr farm. Edward Łukaszewicz (1974),
- dr hab. n. farm. Dionizy Moska (1979),
- mgr farm. Anna Kulinicz (1980),
- mgr farm. Jerzy Firyn (1986),
- mgr farm. Zbigniew Jaślar (1986),
- mgr farm. Bronisława Szajna (1992),
- mgr farm. Jan Macherski (1993),
- mgr farm. Lidia Maciejewska (1995),
- mgr farm. Wanda Latawcowa (1995),
- mgr farm. Teresa Hyla (1997),
- mgr farm. Piotr Klima (1998),
- mgr farm. Barbara Nowak (2000),
- mgr farm. Maria Strzelczyk (2000),
- prof. dr hab. n. farm. Tadeusz Wilczok (2001),
- mgr farm. Halina Stanisławska (2001),
- mgr farm. Krystyna Marzec (2004),
- dr n. przyr. Kazimiera Klementys (2007),
- dr n. farm. Piotr Brukiewicz (2010),
- dr n. biol. Grażyna Janikowska (2013),
- dr n. farm. Lucyna Bułaś (2017).

Za aktywną działalność w Polskim Towarzystwie Farmaceutycznym Odznakę Honorową otrzymali:

- dr n. farm. Andrzej Deląg (2007),
- prof. dr hab. n. farm. Artur Stojko (2007),
- dr n. biol. Grażyna Janikowska (2010),
- dr n. przyr. Kazimiera Klementys (2013),
- dr hab. n. farm. Małgorzata Dołowy (2013),
- mgr farm. Elżbieta Nitschka-Pęcak (2017).

Podziękowania

Autorzy dziękują wszystkim członkom Towarzystwa, którzy współpracowali i uczestniczyli w przedsięwzięciach organizowanych przez Zarząd Oddziału Katowickiego PTFarm.

Piśmiennictwo

1. Rembieliński R, Kuźnicka B. Historia Farmacji. PZWL Warszawa 1987.
2. Jerzmanowska Z, Kuźnicka B. Dzieje nauk farmaceutycznych w Polsce 1918–1978. PAN Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1986.
3. Kronika Farmaceutyczna 1900, II, I Nr 1.
4. Roeske W. Bibliografia polskiej historiografii farmaceutycznej 1816–1971. PZWL Warszawa 1973.
5. Moska D. Apteki i aptekarstwo w autonomicznym województwie śląskim w II Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1922–1933. Rozprawa habilitacyjna. *Annales Academiæ Medicæ Silesienensis* 1994.
6. Praca zbiorowa: Jedniodniówka z okazji 25 lecia „Sokoła” w Dzieńdzicach 1905–1930. Towarzystwo Gimnastyczne Sokół w Dzieńdzicach, 1930.
7. Ogrodziński W. Dzieje Dzielnicy Śląskiej „Sokoła”. Towarzystwo Gimnastyczne Sokół w Katowicach, 1937.
8. Moska D. Towarzystwo Aptekarzy Polaków na Śląsku. *Farm Pol.* 1988; 3.
9. Urbanik M. 70lat Krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego. ZOZ Ośrodek UMEA Shinoda-Kuracje. Kraków 2018.

10. Szewczyński J, Plata H. Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne. Warszawa 2017.
11. Z Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego w Krakowie. *Farm Pol.* 1948; 10: 441.
12. Roeske W. Z Oddziału Krakowskiego Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego. *Farm Pol.* 1949; 8: 315–316.
13. Zdąbłasz J, Moska D. Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne w Katowicach (1951–1991). Wydanie własne. Katowice 1994.
14. Moska D. Problemy zawodowe i społeczne farmaceutów śląskich lat osiemdziesiątych XX wieku. *Apothecarius* 2000; 9(4): 105–107.
15. Klima P, Klementys K. Znane i nieznane aspekty opieki farmaceutycznej w aptece. *Annales Academiae Medicae Silesiensis*, 2002; Supl. 42.
16. Klementys K, Janikowska G, Brukiewicz P. Oddział Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego w Katowicach. Podsumowanie działalności w 2004 roku. Plany i zamierzenia na rok 2005. *Apothecarius* 2005; 14(5): 91–94.
17. Klementys K, Janikowska G, Brukiewicz P. Za nami rok 2005 – podsumowanie działalności Oddziału Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego w Katowicach. *Apothecarius* 2006; 15(11): 59–61.
18. Klementys K, Janikowska G, Brukiewicz P. Działalność Oddziału Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego w Katowicach w 2006 roku. *Farm Pol.* 2007; 63(10): 461–463.
19. Klementys K, Janikowska G, Dołowy M, Brukiewicz P. Działalność katowickiego oddziału Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego w 2007 roku. *Apothecarius* 2008; 17(20): 106–111.
20. Klementys K, Janikowska G, Dołowy M, Brukiewicz P. Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne Oddział w Katowicach – działalność w 2008 roku. *Apothecarius* 2009; 17(24): 86–92.
21. Klementys K, Janikowska G, Dołowy M, Brukiewicz P. Podsumowanie działalności katowickiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego w 2009 roku. *Apothecarius* 2010; 18(28): 55–56.
22. Klementys K, Dołowy M, Janikowska G, Brukiewicz P. Sprawozdanie z działalności Katowickiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego w roku 2010. *Farm Pol.* 2011; 67(6): 379–381.
23. Klementys K, Janikowska G, Dołowy M, Brukiewicz P. Podsumowanie działalności katowickiego Oddziału PTFarm. w 2011 roku. *Apothecarius* 2012; 21(37): 76–80.
24. Klementys K, Janikowska G, Dołowy M, Brukiewicz P, Olczyk P, Bułaś L, Jura-Półtorak A, Witoszyńska T, Klima P. Analiza działalności Oddziału Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego w Katowicach w latach 2001–2017. w: 23 Naukowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego – „Farmacja w Polsce – perspektywy nauki i zawodu”, Kraków 19–22.09.2017, streszczenia. Kraków: Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne. 2017; 162.
25. Klementys K, Brukiewicz P, Janikowska G. Ocena sześciomiesięcznego stażu zawodowego studentów Wydziału Farmaceutycznego Śląskiej Akademii Medycznej.: XX Naukowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego – „Farmacja XXI wieku – wyzwania i nadzieje”. T.1. Katowice 25–28.09.2007. 41–42 [S.01.P–8].
26. Klementys K, Janikowska G, Dołowy M, Brukiewicz P. IX Konferencja Naukowo-Szkoleniowa dla Studentów VI roku Wydziału Farmaceutycznego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego odbywających sześciomiesięczną praktykę zawodową. *Apothecarius* 2013; 22(39): 119–121.
27. Klementys K, Janikowska G, Dołowy M, Brukiewicz P. X Konferencja Naukowo-Szkoleniowa dla studentów VI roku kierunku Farmacja odbywających sześciomiesięczną praktykę zawodową. *Apothecarius* 2014; 23(41): 114–115.
28. Klementys K, Dołowy M, Janikowska G, Brukiewicz P. XI Konferencja naukowo-szkoleniowa dla studentów VI roku kierunku farmacja odbywających sześciomiesięczną praktykę zawodową. *Apothecarius* 2015; 24(43): 150–151.
29. Klementys K, Janikowska G, Dołowy M, Brukiewicz P. XII Konferencja naukowo-szkoleniowa dla studentów VI roku kierunku farmacja odbywających sześciomiesięczną praktykę zawodową. *Apothecarius* 2016; 25(45): 158–159.
30. Klementys K, Janikowska G, Dołowy M. Dermatologiczno-farmaceutyczna konferencja naukowo-szkoleniowa Śląskich Towarzystw Naukowych. *Apothecarius*. 2012; 21(36): 149–150.
31. Klementys K, Janikowska G, Bułaś L. III Dermatologiczno – Farmaceutyczna Konferencja Naukowo-Szkoleniowa Śląskich Towarzystw Naukowych. *Apothecarius*. 2013; 22(39): 122–123.
32. Klementys K, Bułaś L, Dołowy M, Janikowska G. V Dermatologiczno-Farmaceutyczna Konferencja Naukowo-Szkoleniowa Śląskich Towarzystw Naukowych. *Apothecarius* 2015; 24(43): 152.
33. Janikowska G, Bułaś L, Klementys K, Dołowy M. VI Konferencja Naukowo-Szkoleniowa Oddziału Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego w Katowicach i Śląskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego. *Apothecarius* 2016; 25(45): 160–161.
34. Pamiętnik XXIII Sympozjum Historii Farmacji. Materiały konferencyjne. 2014: 1–116.
35. Klementys K. Klub Seniora przy Oddziale Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego w Katowicach. *Farm Pol.* 2007; 63(12): 561–562.
36. Klementys K, Janikowska G, Dołowy M, Brukiewicz P, Olczyk P, Bułaś L, Jura-Półtorak A, Witoszyńska T. Z bieżącej działalności katowickiego oddziału Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego. *Apothecarius* 2017; 26(46): 168–171.
37. Janikowska G, Klementys K, Brukiewicz P, Dołowy M, Olczyk P, Jura-Półtorak A, Wróblewski L. Wielkanocne Spotkanie Seniorów Farmacji 2018. *Apothecarius* 2018; 28(48): 118–119.
38. Śląskie Farmaceutyczne Spotkanie Naukowe – Od nauki do apteki. Materiały konferencyjne, 2018; 1–48.
39. II Śląskie Farmaceutyczne Spotkanie Naukowe – Od nauki do pacjenta. Materiały konferencyjne, 2019; 1–47.
40. III Śląskie Farmaceutyczne Spotkanie Naukowe – Od nauki do pacjenta. Materiały konferencyjne, 2020; 1–40.